

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

3. De variis modis Exordiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

CAPUT III.

De variis modis Exordiorum.

Quomodo
mutandum
Exordium.

I. PRO cuius argumenti diversitate variatur Exordium? Resp. Sæpe utendum insinuatione, id est, artificio ac callido se latenter in animos auditorum insinuandi modo, & per istum 1. Si argumentum est *Incredibile*, adhibenda est præmunitio, qua incredibilitatis opinio ratione, exemplis, testimoniis tollatur aut minuatur. Vel dici potest, quas ob causas meritò incredibile videatur; pugnaturas tamen ex opposito rationes tam firmas, quæ falsi opinionem sint amoturæ. 2. Si *Humile* sit, promittat nova & majora, quàm quæ argumentum præferebat, ad conciliandam attentionem. Sed quod promittit, speret & curet postea præstare. 3. Si *Dubium*, præter captationem benevolentiae securitatem & fiduciam ostendat. 4. Si *Obscurum*, docilitati studeat, claritate, divisione, definitione. 5. Si *Ingratum*, benevolentiam prius captet à persona auditorum, antequam rem ita ingratham proferat. 6. Si *Longum*, tum initio promittat breviter, quam res patietur, tum in decursu interdum jactet, se aliqua ommittere, contrahere, obiter tangere. Inspergat sales, breves apologos, aut historias. 7. Si *auditor occupatus* jam est contraria opinione, eam ante

te Confirmationem ipsi nitatur rationibus eximere, proponendo initio, quæ causæ potuissent ipsum à dicendo abstertere. Ita Cic. Divinat. in Verrem, & pro Sext. Rosc. Amer. tum rationem adducendo, cur nihilominus dicendi munus susceperit. 8. *Si quid reprehendendum*, excuset se officii obligatione, mali gravitate, conscientia impellente. Moderationi studeat; reprehendendos in aliis rebus laudet; abstrahat ab Adjunctis, ut Rei putent, parci suæ famæ, nec constare aliis, quos ea res tangat. 9. *Si Turpe* argumentum, excusetur, vel tegatur, vel per præteritionem leviter tantum memoretur. In quibus omnibus magnâ utique prudentiâ opus est.

II. Undenam materia ipsa Exordii desumitur? Resp. Quæstio hæc procedit potissimum tantum de orationibus, quæ non fiunt per argumentationem aliquam fundamentalem, de qua supra c. 9. in illis enim, quæ talem habent, materiam Exordii jam ibidem indicavi. Quæ si cui nondum fortè satisfaciunt, pro utroque genere orationum fontes aliquos Exordiorum aperio. Itaque 1. In propositionibus metaphoricis Generis Exornativi fieri potest ingressus per explicationem proprietatum illius rei, unde Metaphora ducitur. Ut si compareretur S. Franc. Xaverius *motui perpetuo*, explicari potest, quid sit motus perpetuus, quid circa hunc

Unde petatur
ejus materia.

scholæ

scholæ disceptent , ac demum dici , talem inventum esse in S. Xaverio, 2. In majoribus solemnitatibus , ubi auditores jam sunt dispositi ad aliquem Affectum, puta ad gaudium , v. g. in Nativitate Domini , Paschate , Pentecoste , vel Tristitiæ in Parasceve , funeribus , &c. Exordium potest incipere à demonstratione similis Affectûs. 3. Si Propositio versetur circa aliquid particulare, v. g. circa actum alicujus virtutis , ut circa auxilium Defunctis præstandum, Exordium nonnunquam sumetur de illa virtute in specie , scilicet de Misericordia ; aliàs de genere seu Thesi ex principiis c. 15. n. 1. datis. 4. Interdum petitur ab Adjunctis orationis, nimirum à persona, quæ hac occasione dicit ; à loco & auditoribus , quibus dicit; ab occasione habendi concionem ; à tempore ; à materia , &c. Neque erit hoc Exordium *Commune* , quia hæc Adjuncta , uti pono , connexa sunt cum ipsa re , de qua agitur , & eidem ita propria, ut hoc modo non congruant alteri materiæ. Exemplum, à persona oratoris & auditoris sumptum, habetur in Panegyrico Plinii , Cic. pro Lege Manil. pro Marcello , & aliàs sæpius. 5. Quandoque à similitudine , exemplo, apologo, eruditione , materiæ conveniente , licet ordiri. 6. Si orator censeat, sinistram contra se opinionem auditoribus inhærare ob causam dicendi , illam principio evellere conetur. 7.

In

In Genere Demonstrativo aliquando congestis in Exordio pluribus ornamentis, laudationi aptis, dicere potest, quòd, licet hæc illustria sint, & commemoratione digna, se tamen unam hanc virtutem, v. g. Fortitudinem, laudandam sumere. Aut asserat, tantam esse copiam laude dignorum facinorum, ut angustiis temporis constriktus adigatur orationem duobus capitibus definire. Qua divisione non obstante, quomodo nihilominus in decursu orationis alia quoq; decora possint inferi, propter connexionem, quam habent cum his 2. capitibus, dixi L. I. c. 5. n. 7. & infra melius adhuc explicabitur. 8. Licet etiam auspicari à quæstione, velut cum dubio, & ut vocant, problematicè proposita. Sic Cic. de Invent. *Sape & multum hoc mecum cogitavi, bonine an mali plus attulerit hominibus & civitatibus copia dicendi, ac summum eloquentiæ studium.* Deinde rationibus, pro una & altera parte allatis, unam eligit, & firmioribus causis confirmat. 9. A Contrario, quando orator primò simulat, se esse oppositæ opinionis, rationibus etiam adductis, ob quas ea videatur amplectenda; postea tamen alteram contrariam sententiam eligens solidiora pro eadem argumenta afferre promittit. Idque ingeniosè fit, ubi auditores ipsi contrariû sentiunt. 10. Alii ordiuntur à brevi historia; alii à celebri cujusdam dicto; alii à dubitatione, hypotyposi,

aliisque

aliisque figuris ; alii Affectum aliquem præferunt. Plures modos vide in Palat. Eloq. Exercit. 5. Lect. 3. à punct. 10. Alia ego Libro 6. proponam.

Argumentatio Exordii.

III. Estne argumentatio etiam in Exordiis usitata ? Resp. affirmativè. Sic si argumentum orationis esset : *Qui defunctis auxiliatur, maximam misericordiam à Deo consequetur, & Exordium juxta modum 3. num. præced. efformaretur ex Thesi, sic posset formari argumentatio, breviter dilatanda : Cùm omnibus misericordiis Christus beatitatem & misericordiam vicissim obtinendam promiserit, qui maximam misericordiam eâ dignissimis exhibuerit, maximam vicissim consequetur. Maxima est, quæ defunctis exhibetur, & hi sunt illâ dignissimi. Igitur qui misericordiam defunctis exhibuerit, maximam vicissim à Deo consequetur. Vel sic : Omnibus misericordiis Christus beatitatem & misericordiam mutuam promisit. Ergo maximam consequetur, qui defunctis opitulabitur, quia hæc maxima est. Sequetur deinde Divisio in Assumptione præmissi Syllogismi indicata. Antecedens facti Enthymematis posset enumeratione ex Scripturis amplificari.*

Leniores in eo affectus.

IV. Sûntne etiam Affectus & Motus in Exordiis ? Resp. Sunt, sed leniores, quàm in sequentibus. Cicero in Exordiis uti semina sequentium argumentorum, ita lenes istiusmodi Affectus, & initia vehementiorum, quos in reliqua oratione prosequitur, reponit.

nit. Nominatim quàm bellè pro Sex. Rosc. Am. conciliat odium accusatoribus, comiserationem accusato n. 13. *Accusant ii, qui in fortunas hujus invaserunt; causam dicit is, cui praeter calamitatem nihil reliquerunt, &c.*

C A P U T IV.

De Propositione totius orationis.

I. **Q**uid est Propositio totius orationis? Quid sit Propositio.
 Resp. Est brevis ac dilucida expositio status quæstionis, sive argumenti totius orationis.

II. Quando & quo loco in oratione ponitur? Ubi ponenda.
 Resp. Semper ponitur, nisi ex præcedentibus satis constaret, de quo sit agendum, quod rarissimè contingit. Locus autem ipsius ordinarius est circa finem Exordii. In Genere Judiciali aliquando in fine Narrationis collocatur. Interdum sparsim in toto Exordio alio & alio modo, perspicuè tamen, inculcatur.

III. Quæ præcepta circa ipsam sunt observanda? Ejus Leges.
 Resp. Præter dicta L. 1. c. 1. n. 2. & c. 9. n. 6. L. 2. c. 2. n. 8. quòd scilicet deberet esse hypothesis, practica, non tantùm posita post aliqua præmissa, sed ex iisdem necessariò consequens, sequentia sunt notanda. 1. Tam *Perspicua* sit, ut non modò ab omnibus, quorum interest, comprehendatur,